

кількісне зростання не завжди супроводжується якістю, що створює специфічні виклики для судової портретної експертизи. Головною перешкодою для точного ототожнення особи є технічні недоліки зображення, освітлення, ракурсна невідповідність. Успіх ідентифікації в таких умовах залежить від ретельного відбору кадрів та належної підготовки порівняльних матеріалів. Для якісної експертизи критично важливим є надання експериментальних зразків підозрюваного у динаміці, знятих з тієї самої висоти та при аналогічному освітленні. При цьому слідчий має враховувати і інші вимоги до об'єктів експертизи. Саме такий інтегрований підхід дозволяє перетворити складні для аналізу відеодані на об'єктивну основу для формування категоричних висновків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналіз зарубіжного досвіду у сфері використання систем відеоспостереження. URL: <https://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/416/370> (дата звернення: 02.04.2026).
2. Методика ідентифікації особи за ознаками зовнішності за матеріальними зображеннями / уклад. Ковальов К. М., Коструб А. М., Павленко О. С., Чашницька Т. Г. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2021. 48 с.: з іл.
3. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 34. Ст. 481 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 02.04.2026).
4. Способи визначення елементів внутрішнього орієнтування та дисторсії об'єктивів цифрових неметричних знімальних камер : монографія / Глотов В. М., Пащетник О. Д.; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. 104 с. : іл.

УДК 343.21

Олійничук Р. П.
*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

КРИМІНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОСНОВА ПРОАКТИВНОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нинішній світ стрімко змінюється, і злочинність разом із ним – стає більш мобільною, технологічною та латентною. У цих умовах традиційна модель діяльності поліції, заснована переважно на реагуванні на вже вчинені правопорушення, поступово втрачає ефективність. На зміну їй приходить інша парадигма – аналітична, або проактивна поліція.

Саме в цьому контексті кримінальний аналіз постає не просто як допоміжний інструмент, а як інтелектуальне ядро правоохоронної діяльності.

Його значення виходить далеко за межі обробки інформації – він формує нову логіку мислення поліцейського управління.

Кримінальний аналіз являється ключовим елементом трансформації сучасної поліцейської діяльності від реактивної до проактивної моделі.

Сучасний розвиток суспільства супроводжується ускладненням криміногенної ситуації, зростанням латентної злочинності та її трансформацією під впливом цифрових технологій. У таких умовах традиційна модель діяльності поліції, що ґрунтується на реагуванні на вже вчинені правопорушення, втрачає свою ефективність. Натомість актуалізується потреба у впровадженні проактивних підходів, серед яких ключове місце займає кримінальний аналіз.

На думку науковців, проблема впровадження сучасних методів роботи у діяльності правоохоронних органів України є надактуальною. Результативність діяльності у боротьбі зі злочинністю безпосередньо залежить від якісного, своєчасного і достатнього інформаційно-аналітичного забезпечення цієї діяльності [1, с. 61].

На думку переважної більшості правознавців, «стратегічним напрямом еволюції органів правопорядку є перехід від реактивного способу впливу на злочинність і ствердження концепції проактивної діяльності».

Як слушно зазначає один із вчених, «проактивна діяльність поліції безпосереднім чином впливає на рівень відчуття безпеки населення, що в провідних європейських державах визнано одним з основоположних критеріїв оцінки ефективності діяльності поліції як спеціалізованого інституту виконавчої влади, покликаною здійснювати превенцію правопорушень, а також виявляти і нейтралізувати загрози для публічної безпеки та порядку» [2, с. 642].

Кримінальний аналіз є системною діяльністю, спрямованою на збирання, обробку та інтерпретацію інформації про злочинність з метою підтримки прийняття управлінських рішень у правоохоронній сфері. А також він являється процесом трансформації даних у знання, які потрібні для ефективної діяльності поліції.

Квінтесенція кримінального аналізу полягає у поєднанні інформаційних ресурсів, аналітичних методів та управлінських рішень. Саме така інтеграція забезпечує можливість не лише реагувати на правопорушення, але й виявляти закономірності їх виникнення, прогнозувати розвиток криміногенної ситуації та формувати превентивні заходи.

Специфічного значення кримінальний аналіз набирає у контексті концепції *intelligence-led policing (ILP)*, яка передбачає побудову діяльності поліції на основі аналітичних даних. У межах цієї моделі кримінальний аналіз виступає основою для поділу ресурсів, визначення пріоритетів та планування поліцейської діяльності.

Розвиток інформаційних технологій суттєво розширює можливості кримінального аналізу. Використання великих даних, геоінформаційних систем та штучного інтелекту дозволяє виявляти приховані зв'язки між подіями, прогнозувати «гарячі точки» злочинності та підвищувати ефективність профілактичних заходів. Водночас це породжує нові виклики, пов'язані із захистом персональних даних та забезпеченням балансу між безпекою і правами людини.

В Україні кримінальний аналіз поступово інтегрується у діяльність

Національної поліції. Створення спеціалізованих аналітичних підрозділів свідчить про прагнення до впровадження сучасних підходів у правоохоронну діяльність. Водночас існує низка проблем, що стримують ефективність цього процесу, серед яких недостатній рівень технічного забезпечення, обмежений доступ до інформаційних ресурсів, а також недостатня підготовка кадрів.

Перспективи розвитку кримінального аналізу в Україні пов'язані з цифровізацією правоохоронної діяльності, створенням єдиних інформаційно-аналітичних систем та розвитком міжнародного співробітництва. Важливим напрямом є також гармонізація національних підходів із європейськими стандартами, зокрема практиками Європолу.

Таким чином, кримінальний аналіз є не лише інструментом, але й основою сучасної поліцейської діяльності. Його ефективне використання сприяє переходу від реактивної до проактивної моделі правоохоронної діяльності, що є необхідною умовою забезпечення публічної безпеки в умовах сучасних викликів.

В Україні кримінальний аналіз поступово інтегрується у діяльність Національної поліції. Створення підрозділів кримінального аналізу стало важливим кроком у реформуванні правоохоронної системи.

Однак ефективність цього процесу стримується низкою факторів:

- фрагментарність інформаційних систем;
- недостатній рівень технічного забезпечення;
- кадровий дефіцит аналітиків;
- обмежена культура аналітичного мислення.

Ці проблеми мають системний характер і потребують комплексного вирішення.

Майбутнє кримінального аналізу пов'язане з його глибшою інтеграцією у всі рівні поліцейської діяльності.

Серед ключових напрямів:

- створення єдиних аналітичних платформ;
- розвиток міжвідомчого обміну даними;
- впровадження штучного інтелекту;
- підготовка фахівців нового покоління;
- гармонізація з європейськими стандартами (зокрема Європолу).

Кримінальний аналіз перестає бути лише інструментом – він стає основою сучасної поліцейської діяльності. Його впровадження означає перехід від інтуїтивних рішень до доказового управління.

Успішність цього переходу залежить не лише від технологій, а й від готовності правоохоронної системи мислити аналітично.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гнусов Ю. В., Калякін С. В. Кримінальний аналіз у роботі підрозділів Національної поліції України. Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми. Харків. 2019. С. 61-63.

2. Проневич О. С. Проактивна діяльність поліції (міліції) як складова сучасної парадигми охорони правопорядку. Форум права. 2011. №3. С. 639-641.